

Broedvogels van het Reve-Abbert en Swifterbos in 2025

Symen Deuzeman, Sjoerd Bresser & Frank Haven

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2026

Citeren als: Deuzeman S. Bresser S. & Haven F. 2025. Broedvogels van het Reve-Abbert en Swifterbos in 2025. Sovon-rapport 2025/89. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kavelcode: 25FLP2-3

Foto's: Sjoerd Bresser & Symen Deuzeman

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Type informatie	Omschrijving/status	Datum
Versie	Concept	15-10-25
Inhoudelijke toets	Bas Hissel	15-10-25
Vrijgave na definitieve versie	Jelle Postma	27-11-25
Versie	Definitief	27-11-25

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 Beschrijving van het gebied	6
3 Werkwijze	11
3.1 Methode & veldwerk	11
3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens	12
3.3 Weers- en andere omstandigheden	13
3.4 Afwijkingen/foutendiscussie	14
4 Resultaten	15
4.1 SNL-beheertypen	16
4.2 Vergelijking met eerdere karteringen	18
4.3 Soortbesprekingen	25
4.4 Niet-broedvogels	33
5 Evaluatie	35
6 Literatuur	36
Bijlage 1 Verspreidingskaarten 2025	37

Samenvatting

In 2025 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer het Reve-Abbert (690,5 ha) en het Swifterbos (105,0 ha) in Oostelijk Flevoland gekarteerd op broedvogels. Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de basiskarteringsmethode toegepast. Er zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang aanvingen. Er zijn nachtbezoeken uitgevoerd in de maanden februari en april, specifiek voor uilen en Houtsnippen. Daarnaast zijn de meeste bezoeken zo vroeg gestart dat er toch een redelijk beeld van nachtvogels is ontstaan. Er is in totaal 156 uur en 35 minuten gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 11,8 minuten per hectare.

Er werden in beide gebieden samen 68 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 60 integraal zijn gekarteerd. Van deze soorten staan er twaalf op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, waarvan zeven met de status kwetsbaar en vijf met de status gevoelig. De meest algemene soorten die gekarteerd werden, waren de Zwartkop (463), Tuinfluiter (160), Appelvink (155), Boomkruiper (126) en de Grote Bonte Specht (120).

Voor het Reve-Abbert is een unieke reeks van broedvogelkarteringen beschikbaar vanaf 1989. Vogelsoorten van jong bos, struwelen en bosranden zijn sinds het beginjaar sterk in aantal afgenomen. Dat was een geleidelijk proces, dat alleen werd onderbroken door de winterstorm van januari 2008, waarbij openingen in het bos ontstonden en struweelsoorten kortstondig toenamen, om vervolgens weer af te nemen. Vanwege sterke omvorming van het bos in de periode 2019-2025 ontstonden veel kapvlakten, waar het bos zich spontaan kon ontwikkelen of waar jonge bomen werden geplant. In dit jonge bos is veel struweel met braam aanwezig en riet- en brandnetelruigte, evenals dichtgroeïend struweel rondom de gegraven waterpartijen. Hiervan hebben struweelvogels geprofiteerd en zijn in de afgelopen zes jaar toegenomen, zoals de Zwartkop, Tuinfluiter, Bosrietzanger, Nachtegaal en Spotvogel. Soorten van ouder bos laten een geleidelijk stijgende lijn zien, al geldt dat niet voor de Boomklever. De Bosuil behoort inmiddels tot de broedvogelbevolking van het Reve-Abbert. Broedvogelsoorten die gebonden zijn aan naalddhout namen in het algemeen af, vanwege het afbrokkelende naalddhoutareaal. Van de roofvogels bleef de Buizerd stabiel, maar namen Havik en Sperwer geleidelijk af. De Wespandief is vermoedelijk stabiel en in het Swifterbos zat een paar Boomvalken.

Voor de afname/verdwijnen van Zomertortel, Koekoek en Spreeuw is niet geheel duidelijk waar de oorzaak ligt, maar het vermoeden bestaat dat ook het veranderde cultuurland in de omgeving een rol speelt. De Wielewaal staat waarschijnlijk onder invloed van dezelfde landschappelijke veranderingen, maar na eerdere forse afnames namen ze ten opzichte van 2019 iets toe en verscheen de soort als broedvogel in het Swifterbos. In het Swifterbos namen de struweelsoorten juist licht af in zowel de bossen als langs slootranden. Mogelijk is dit een gevolg van de trager verlopende successie in dit ouder wordende bos.

1 Inleiding

In 2025 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer het Reve-Abbert (690,5 ha) en Swifterbos (105 ha) gekarteerd op broedvogels.

De inventarisatie vond plaats in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie.

Andrea van den Berg en Frank Haven waren de contactpersonen bij Staatsbosbeheer. Jelle Postma was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor.

Sovon-collega's Bas Hissel (kaartmateriaal), Willem van Manen (tabellen) en Laura Hondshorst (opmaak) worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Chantal Zwaneveld en Frank Haven van Staatsbosbeheer en Bas Hissel van Sovon voorzagen het concept van commentaar, waarvoor veel dank.

In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC).

Dichtgroeïende kapvlakten met jong (meidoorn-) struweel en jong opgaand bos heeft een sterke aantrekkingskracht op struweelvogels, zoals Nachtegaal, Spotvogel, Tuinfluiter en Cetti's Zangers, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

2 Beschrijving van het gebied

Reve-Abbert

Reve-Abbert heeft een oppervlakte van 706 ha, waarvan 690,5 ha binnen de kartering viel. Een deel van de waterpartijen vielen hierbuiten, maar zijn wel meegenomen met de kartering (figuur 1). Direct na de drooglegging van Oostelijk Flevoland in 1957 is begonnen met de aanplant van het bos op de oude zandbank. Door de afwisseling van boomsoorten, boomhoogten, jonge aanplanten en opslag, waterpartijen en ruigtestroken is het gebied zeer gevarieerd. De bodem bestaat grotendeels uit kleiarme of kleihoudende zandgronden en in het uiterste zuiden komt zavel voor. In een vrij brede zone langs de Drontermeerdijk komt kwelwater aan de oppervlakte. Dit kwelwater is afkomstig uit de Veluwe en is zoet en arm aan voedingsstoffen.

Verreweg het grootste deel van het bos bestaat uit loofbossen of gemengde bossen. De inlandse eik is de meest voorkomende boomsoort, op de voet gevolgd door populier, waarvan de laatste jaren aanzienlijke oppervlaktes zijn gekapt. De ondergroei in de voormalige populierenbossen is zeer weelderig, met brandnetel en kleeftkruid. Elders zijn aanplanten van eiken, beuken, esdoorns, essen, berken, zwarte elzen en acacia's te vinden, die inmiddels een leeftijd hebben van ruim vijftig jaar, met over het algemeen een goed ontwikkelde kruid- en struiketage. Verder komt er redelijk wat zoete kers en haagbeuk voor.

Het areaal met opstanden van populier is in de afgelopen jaren in rap tempo afgenomen ten behoeve van omvorming naar inheems loofbos, Reve-Abbert, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

Sinds de storm van 18 januari 2008 is er veel veranderd in het bos. Een groot deel van de fijn- en sitkasparpercelen ging als mikadostokjes omver. Deze percelen leden voor een deel al aan wortelrot en letterzetter, doordat ze op een te vochtige bodem waren aangeplant. De sparren werden opgeruimd en afgevoerd, waardoor het aandeel naaldbos sterk is afgenomen.

Op de ontstane kaalkappen en stormvlaktes zijn in 2008 en 2009 op vrij grote schaal waterpartijen (poelen) aangelegd, die inmiddels rijkelijk begroeid zijn met riet en lisdodde en daaromheen struweel en jonge opslag. Lange tijd vond er begrazing met paarden plaats

rondom de waterpartijen en in de strook onder de hoogspanningsmast in het zuidelijke deel. Sinds het najaar van 2024 is Staatsbosbeheer gestopt met deze begrazing. Op kapvlaktes waar geen waterpartijen werden gegraven heeft deels herinplant plaatsgevonden, of is uitgegaan van natuurlijke verjonging. Deze percelen bestaan vooral uit jonge berken, zwarte elzen, maar ook met jonge populieren, eiken en soms fijnsparren met een ondoordringbare ondergroei van bramen, waar moeilijk doorheen te lopen is. Langs de randen zijn soms ook meidoornstruwelen opgeslagen. Op kleinere schaal zijn sparrenpercelen opnieuw ingeplant, met name omdat hier zeldzame varens, mossen en paddenstoelen voorkomen. Dennenpercelen zijn schaars, met name aangeplant op de zandbank in het Abbertzand. Het gaat vooral om Corsicaanse en Oostenrijkse dennen. In de naaldboutvakken is de ondergroei veelal dichtgegroeid met braam en vrij ondoordringbaar.

In 2009 is begonnen met de aanleg van de Hanzelijn, dwars door het noordelijke deel van het Reve-Abbert. Hiervoor was het noodzakelijk bos te kappen. De spoorlijn was eind december 2012 gereed. Langs het spoor zijn ter compensatie diverse waterpartijen aangelegd, jong bos met struweel en tevens een wandel- en fietspad. Rondom de waterpartijen zijn veel rietruigten en braamstruwelen aanwezig. In de periode 2019-2025 heeft veel omvorming plaatsgevonden en op de ontstane kapvlaktes is soms jong bos ingeplant of kon natuurlijke verjonging zijn gang gaan. Hier is veel struweel met braam en meidoorn ontstaan en rietruigtes met jong bos, die zeer aantrekkelijk zijn voor diverse struweelsoorten.

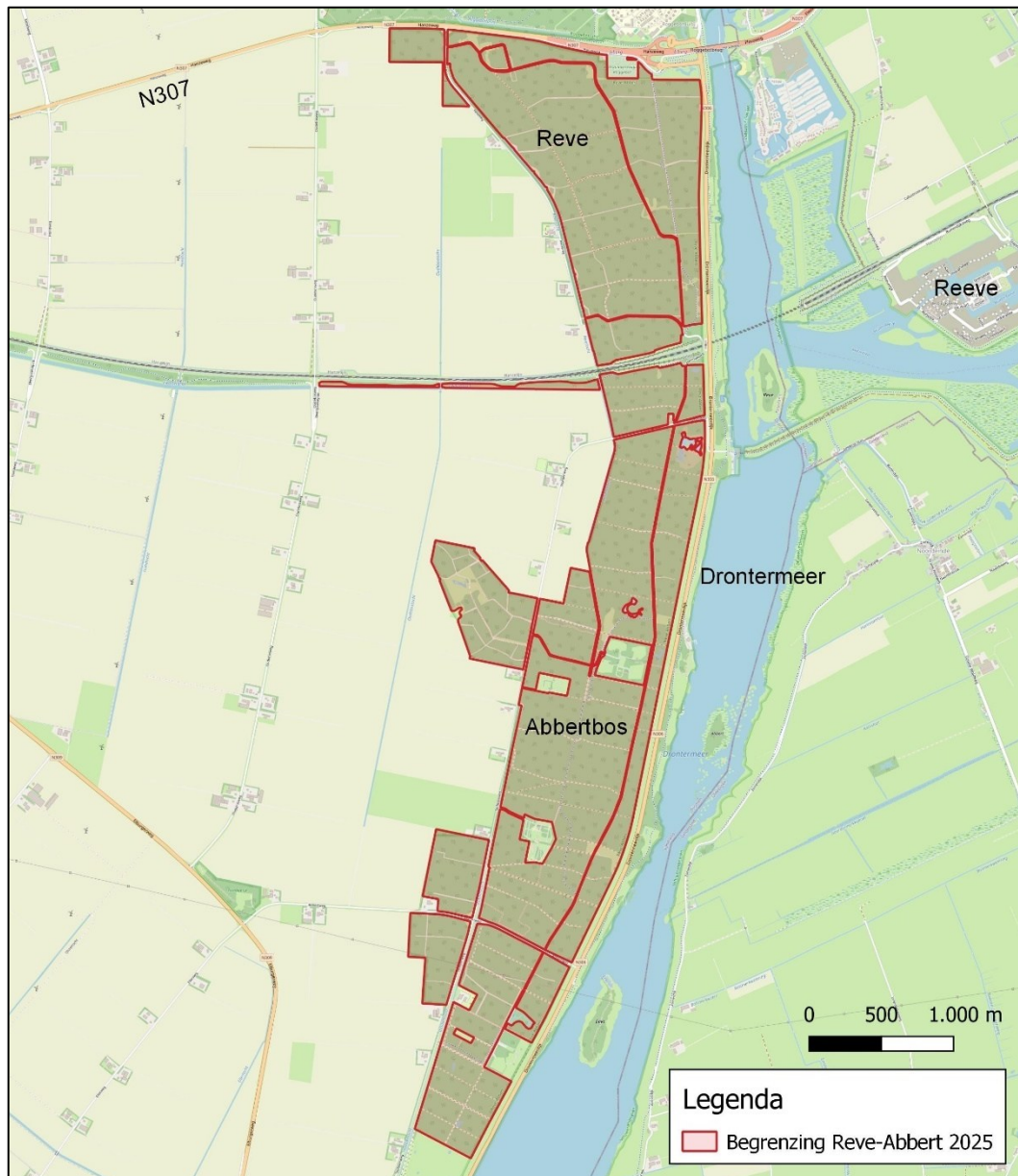
Dichtgroeïende waterpartijen met lisdodde en rietvegetaties. Rondom de waterpartijen is veel dicht struweel en jonge bosopslag te vinden en vooral veel metershoge braamstruwelen. Reve-Abbert, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

Grasland is verspreid te vinden. Het zijn doorgaans kleinere grasstroken die extensief worden beheerd. In sommige graslanden is natuurontwikkeling uitgevoerd, zoals het perceel in het uiterste noordwesten. Hier zijn waterpartijen gegraven. Een deel van het grasland wordt ook gebruikt als recreatieweiden.

Reve-Abbert is vrij toegankelijk. De menselijke activiteiten spelen zich vooral af rondom de vier campings in het weekend en op feestdagen. Het gebied is goed ontsloten door middel van een dicht padenstelsel, dat gebruikt wordt door wandelaars, fietsers en paardrijders.

Voormalige sparrenvakken, met nog één resterende fijnspar en veel spontane verjonging van onder meer berken en diverse andere soorten loofhout, komen vooral veel voor in het middendeel van Reve-Abbert, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

Figuur 1. Overzicht van het Reve-Abbert (690,5 ha) met toponiemen.

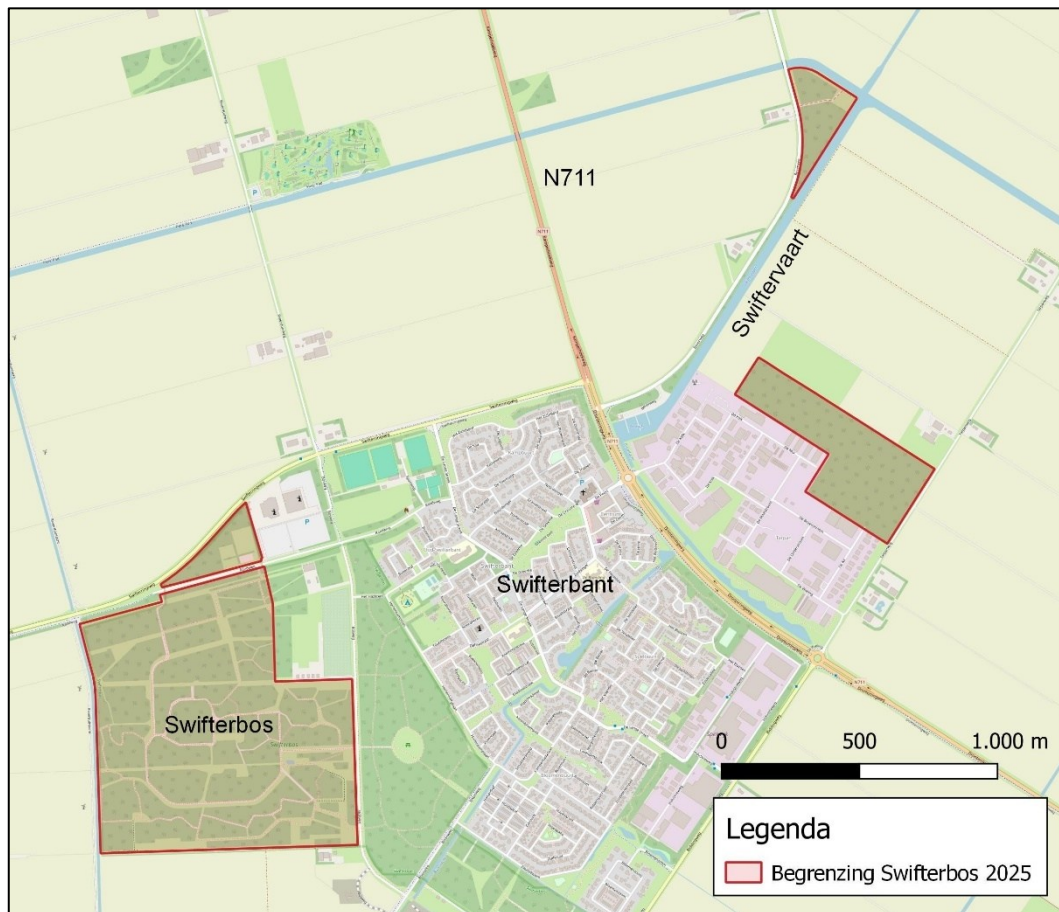
Swifterbos

Het geïnventariseerde gebied van het Swifterbos en de naastgelegen bosvakken (langs de Beverweg en de Tarpanweg) liggen in de kop van Flevoland, nabij het Ketelmeer en het IJsselmeer (105 ha). Het Swifterbos grenst in het westen aan Swifterbant, ingeklemd tussen de Swiferringweg (N307), Bosweg en Bisonweg. Tussen de noordoostkant van Swifterbos en de Bosweg ligt het volkstuinencomplex van Volkstuinenvereniging Swifterbant. De overige twee, tamelijk verspreide bosvakken langs de Beverweg en Tarpanweg liggen in de polder tussen de Kamperhoekweg (N711), Dronerringweg en de Ketelmeerdijk. De omgeving wordt doorsneden door ontsluitingswegen met intensieve en biologische akkerbouw- (meest aardappel, suikerbiet, tulp en graangewassen) en veeteeltbedrijven aan de Tarpanweg. In het landschap staan op verscheidene plaatsen in rijen opgestelde windturbines en hoogspanningsmasten. De grootste oppervlakte bestaat uit loofbos en sloten met rietruigten. In het Swifterbos zijn ook nog hier en daar bosvakken met naaldbos te vinden.

Algemeen gezegd is het bos te typeren als redelijk gevarieerd, jong tot middeloud loofbos. Swifterbos werd destijds, in 1968, aangeplant om te voorzien in recreatief gebruik voor bewoners van Swifterbant en de omliggende polder. Hoewel het bos nog relatief jong is, komen er opmerkelijk veel hoge en dikke bomen voor. Dit is te danken aan de vruchtbare zeekleibodem en het feit dat snelgroeiende bomen, zoals gewone esdoorn en populier werden aangeplant. Andere beeldbepalende loofsoorten zijn: iep, es, linde, zomereik, veldesdoorn (ofwel Spaanse aak), haagbeuk, beuk en populier. Naaldbos, met name aanwezig in Swifterbos, bestaat meest uit opstanden van spar. De struiklaag heeft op veel plaatsen een dichte structuur met welige opslag van bovengenoemde boomsoorten, hazelaar, lijsterbes, sleedoorn en vlier. In recente kapplaatsen (vanwege de essentakziekte kwijnend bos) en in onbruik geraakte paden, heeft zich een ondoordringbare laag van ruigtekruiden ontwikkeld met o.a. Amerikaanse berenklaauw, braam, brandnetel, distel, fluitenkruid, haagwinde, kleeftkruid, koninginnenkruid en ridderzuring. Op de kalkrijke grond gedijt diverse stinsenflora echter ook goed langs onderhouden paden en veldjes.

Het Swifterbos met rijkelijk begroeide loofbomen met klimop, 25 april 2025 (Sjoerd Bresser).

Figuur 2. Overzicht van het gekarteerde terrein in het Swifterbos (105 ha) met toponiemen.

De multifunctionele hoofddoelstelling ten aanzien van bos is gebaseerd op een combinatie van behoud van natuurwaarden, recreatie en houtproductie. Ter stimulering van gevarieerdere bosranden en verjonging worden af en toe dunningen uitgevoerd (normaliter eens in de 5-6 jaar). Afgelopen jaren werd ook door de essentakziekte aangetast bos geruimd. Daarnaast is het beheer gericht op instandhouding van open plaatsen met bloemrijk grasland. Dit gebeurt door middel van maaien en afvoeren met behulp van pachters en vrijwilligers van Staatsbosbeheer. De vrijwilligers helpen tevens mee met plaatselijk onderhoud aan bos en paden.

Wat betreft recreatieve doeleinden geldt dat het bos via een (gezoneerd) netwerk van paden op de meeste plaatsen is opengesteld voor wandelaars, fietsers en ruiters. Kleinere bossen in het buitengebied, aan de Tarpanweg en Beverweg zijn afgesloten voor publiek en in de loop van de tijd zijn dichtgegroeid. In Swifterbos is een gedeelte ingericht als uitlaatgebied voor honden. In dit bos is ook een educatieve natuurroute met informatiepanelen aangelegd, onder andere bedoeld voor excursies van scholieren e.d.

3 Werkwijze

3.1 Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Manen 2024, Vergeer *et al.* 2023). Hierbij zijn de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink).

De werkwijze was gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen, waarbij veel aandacht uitging naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels en de Raaf is gezocht naar nesten en zijn waar mogelijk broedbiologische gegevens verzameld.

Aan het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang aanvingen (tabel 1). Een aantal expliciete nachtbezoeken zijn gebracht door Frank Haven, voor het opsporen van uilen en Houtsnippen. Daarnaast zijn de meeste bezoeken zo vroeg gestart dat er toch een redelijk beeld van nachtvogels is ontstaan. Deze zijn daarom wel in de soortenlijsten en besprekingen opgenomen.

Sjoerd Bresser karteerde het Swifterbos en het Reve-Abbert ten noorden van de Stobbenweg en Frank Haven het meest noordelijke perceel van het Swifterbos langs de Beverweg, grenzend aan de Swifterraart. Symen Deuzeman karteerde het Reve-Abbert ten zuiden van de Stobbenweg.

Er is in totaal 156 uur en 35 minuten gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 11,8 minuten/ha. In de meeste gevallen is het veldwerk te voet uitgevoerd, waar mogelijk is ook gebruik gemaakt van een fiets.

Tabel 1. Bezoektijden aan het karteringsgebied in 2025 met voor de maanden maart-juni de gemiddelde weersomstandigheden per velddag.

Datum	Teller	Begin	Eind	Uren	Wind (m/s)	Temp (°C)	Zon (%)	Neerslag (mm)
5-feb	Frank Haven	19:00	19:30	00:30	3	4	27	0
13-mrt	Frank Haven	7:00	7:30	00:30	3	2	24	1
17-mrt	Symen Deuzeman	6:43	12:56	06:13	4	3	92	0
20-mrt	Sjoerd Bresser	8:10	16:11	08:01	2	8	88	0
21-mrt	Sjoerd Bresser	7:04	13:06	06:02	4	12	92	0
21-mrt	Symen Deuzeman	6:38	15:15	08:37	4	12	92	0
25-mrt	Sjoerd Bresser	6:55	11:29	04:34	4	8	34	1
26-mrt	Symen Deuzeman	9:38	13:51	04:13	3	6	45	0
27-mrt	Frank Haven	6:21	6:45	00:24	3	6	92	0
10-apr	Sjoerd Bresser	6:32	11:20	04:48	4	8	35	0

Datum	Teller	Begin	Eind	Uren	Wind (m/s)	Temp (°C)	Zon (%)	Neerslag (mm)
11-apr	Sjoerd Bresser	6:28	16:21	09:53	4	11	78	0
12-apr	Symen Deuzeman	6:26	14:50	08:24	3	13	90	0
14-apr	Symen Deuzeman	6:50	15:48	08:58	3	12	53	0
25-apr	Sjoerd Bresser	6:01	9:55	03:54	3	8	14	0
28-apr	Frank Haven	21:00	22:30	01:30	2	12	92	0
30-apr	Sjoerd Bresser	5:41	12:02	06:21	2	15	91	0
1-mei	Sjoerd Bresser	5:40	10:11	04:31	2	18	90	0
2-mei	Symen Deuzeman	5:51	14:34	08:43	2	14	50	0
2-mei	Frank Haven	5:26	5:58	00:32	2	14	50	0
4-mei	Symen Deuzeman	5:50	14:49	08:59	4	8	39	0
16-mei	Sjoerd Bresser	5:12	9:12	04:00	4	10	41	0
17-mei	Sjoerd Bresser	5:10	9:58	04:48	4	12	85	0
18-mei	Sjoerd Bresser	4:58	9:47	04:49	3	13	78	0
26-mei	Frank Haven	5:00	5:31	00:31	5	14	52	0
4-jun	Symen Deuzeman	5:40	14:38	08:58	4	15	14	0
5-jun	Symen Deuzeman	6:04	15:47	09:43	5	15	23	3
16-jun	Frank Haven	6:58	7:27	00:29	3	16	47	0
17-jun	Sjoerd Bresser	5:15	11:09	05:54	3	18	76	0
4-jul	Symen Deuzeman	6:26	15:33	09:07	3	19	83	0
22-jul	Symen Deuzeman	12:43	15:22	02:39	3	19	43	1

3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken (van Manen 2024). Er is gebruik gemaakt van de meest recente versie van Avimap, versie 4.1.37. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database en zijn weergegeven op de verspreidingskaarten.

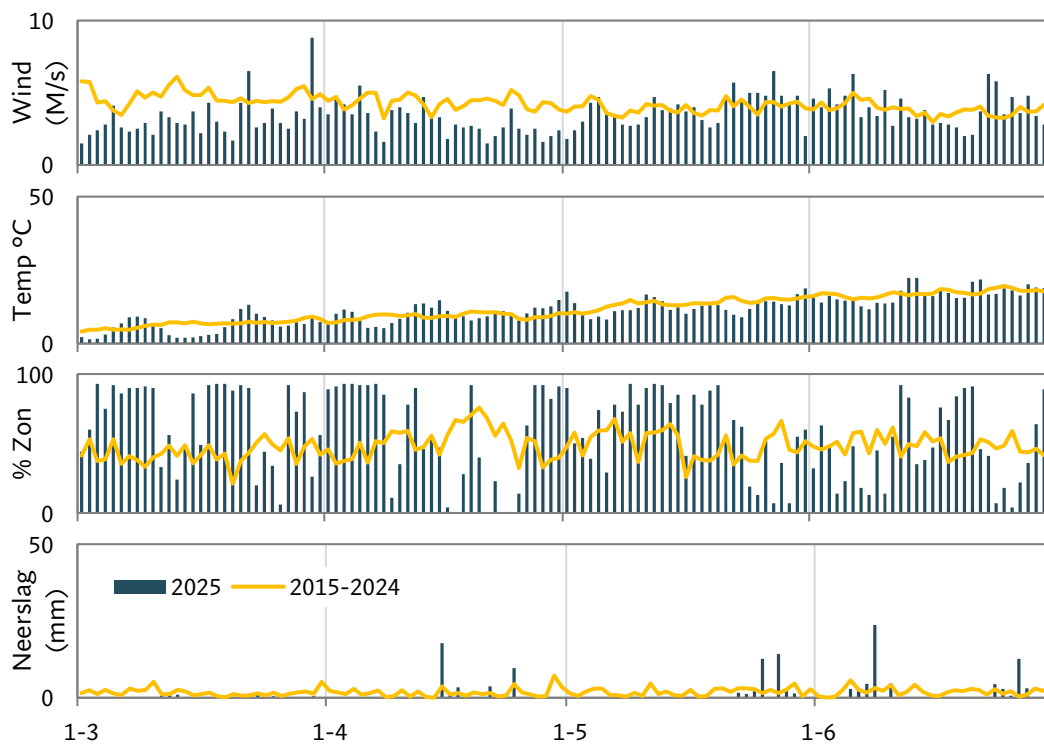
Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Staatsbosbeheer en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. In het Reve-Abbert gaat het vooral om de aanwezige campings (erfpacht) en boerderijen net buiten de grens. De uiteindelijke territoria zijn niet opgeteld bij de totalen maar wel zichtbaar op de soortkaarten (bijlage 1).

3.3 Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de vogelactiviteit en daardoor medebepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden (regen, windkracht >4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans en op deze dagen is niet gekarteerd. Het broedseizoen van 2025 werd voorafgegaan door een vrij zachte winter met in De Bilt 29 dagen waarop de temperatuur beneden het vriespunt kwam en twee dagen waarop het de hele dag bleef vriezen. Op slechts enkele dagen viel er sneeuw die even bleef liggen en de winter zal als geheel geen problemen hebben opgeleverd voor vogelsoorten die gevoelig zijn voor vorst en sneeuw. De hoeveelheid neerslag was deze winter iets kleiner dan gemiddeld. Waterstanden in veel gebieden weken daardoor aanvankelijk niet af van normaal. Eind februari zette echter een droge periode, die op veel plekken voortduurde tot eind mei, waardoor het voorjaar van 2025 het op twee na droogste was sinds het begin van de metingen in 1906. Het voorjaar karakteriseerde zich als zacht, zeer droog en zeer zonnig. Begin juni viel er op veel plekken vrij veel regen, maar dit compenseerde niet voor het opgelopen neerslagtekort. De neerslag beperkte zich vrijwel tot de eerste tien dagen van juni, waarna juni de op één na warmste juni sinds 1901 werd en eindigde met een hittegolf (28 juni-2 juli). De eerste twee dagen was het extreem warm met in het zuidoosten maximumtemperaturen van meer dan 35 °C.

Zaadracht in 2024 van zomereik en beuk was gemiddeld, die van de resterende fijnsparren, sitkasparren en lariksen was alleszins redelijk. Ook douglas droeg redelijk, maar grove dennen lieten weinig zaad vallen in het voorjaar van 2025 (gegevens Rob Bijlsma). De stand van de Bosmuis was matig, die van Veldmuis iets minder dan gemiddeld (gegevens Rob Bijlsma), al waren lokale verschillen groot.

Met de vele zonneschijn en weinig wind en neerslag, was het voorjaar van 2025 ideaal voor het inventariseren van broedvogels. In figuur 3 zijn enkele variabelen van het dichtstbijzijnde weerstation in 2025, vergeleken met de voorgaande 10 jaar.

Figuur 3. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni 2025, op basis van gegevens van het KNMI, station Lelystad. Ref staat voor langjarig gemiddelde (2015-2024).

3.4 Afwijkingen/foutendiscussie

Bij de kartering zijn geen omstandigheden opgetreden die de resultaten merkbaar hebben beïnvloed.

4 Resultaten

In totaal werden in de het geïnventariseerde gebied 68 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 60 integraal zijn gekarteerd (tabel 2). Het bedroeg 59 soorten in het Reve-Abbert en 34 soorten in het Swifterbos.

De zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren aanwezig als broedvogel maar zijn niet geteld.

Van de aangetroffen soorten staan er twaalf op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, meest soorten van opgaande loofbossen. Hiervan zijn zes soorten aangemerkt als kwetsbaar en de andere zes soorten als gevoelig (tabel 2). De top vijf van meest algemene soorten bestaat uit Zwartkop, Tuinfluiter, Appelvink, Boomkruiper en Grote Bonte Specht.

Tabel 2. Aantallen en dichtheden van broedvogels in het Reve-Abbert en Swifterbos in 2025. De Rode lijststatus (van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig).

Soort	Reve Abbert	N/100 ha	Swifterbos	N/100 ha	N Totaal	N/100 ha	RL
Grauwe Gans	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Knobbelzwaan	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Nijlgans	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Krakeend	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Wilde Eend	6	0,9	3	2,9	9	1,1	
Kwartel	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Koekoek	2	0,3	1	1,0	3	0,4	KW
Holenduif	2	0,3	2	1,9	4	0,5	
Houtduif	53	7,7	23	21,9	76	9,6	
Waterral	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Meerkoet	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Dodaars	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Wespendief	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Sperwer	2	0,3	1	1,0	3	0,4	
Havik	2	0,3	1	1,0	3	0,4	
Buizerd	21	3,0	3	2,9	24	3,0	
Ransuil	1	0,1	0	0,0	1	0,1	KW
Bosuil	3	0,4	0	0,0	3	0,4	
IJsvogel	7	1,0	0	0,0	7	0,9	
Kleine Bonte Specht	6	0,9	0	0,0	6	0,8	
Grote Bonte Specht	99	14,3	21	20,0	120	15,1	
Boomvalk	0	0,0	1	1,0	1	0,1	KW
Wielewaal	13	1,9	1	1,0	14	1,8	KW
Gaai	30	4,3	8	7,6	38	4,8	
Zwarte Kraai	6	0,9	3	0,4	9	1,1	
Raaf	1	0,1	0	0,0	1	0,1	GE
Zwarte Mees	2	0,3	0	0,0	2	0,3	GE
Matkop	13	1,9	0	0,0	13	1,6	GE
Cetti's Zanger	25	3,6	3	2,9	28	3,5	
Staartmees	34	4,9	4	3,8	38	4,8	
Kleine Karekiet	7	1,0	1	1,0	8	1,0	
Bosrietzanger	24	3,5	5	4,8	29	3,6	
Spotvogel	12	1,7	4	3,8	16	2,0	GE
Sprinkhaanzanger	2	0,3	0	0,0	2	0,3	

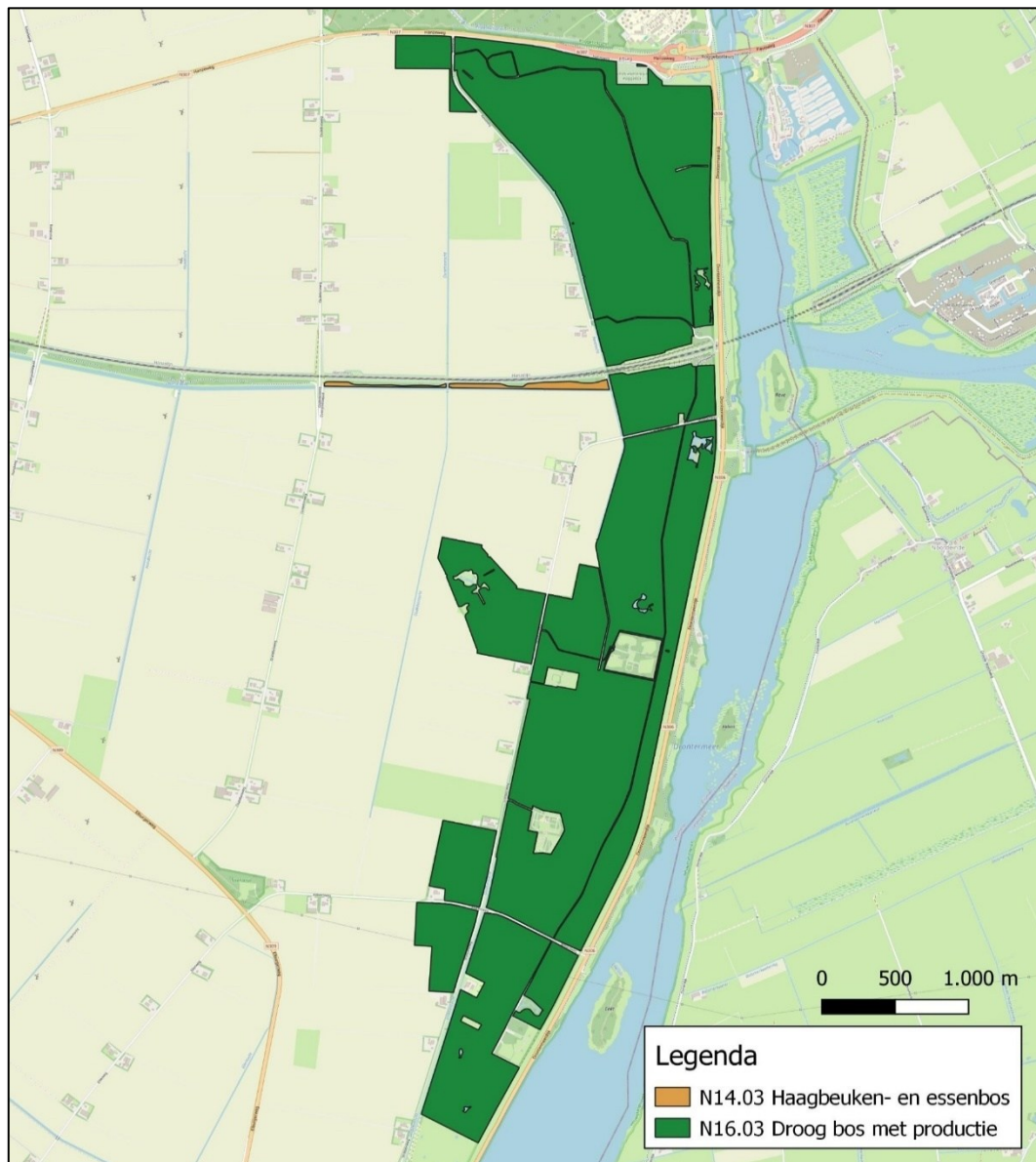
Soort	Reve Abbert	N/100 ha	Swifterbos	N/100 ha	N Totaal	N/100 ha	RL
Zwartkop	393	56,9	70	66,7	463	58,2	
Tuinfluit	144	20,9	16	15,2	160	20,1	
Braamsluiper	3	0,4	0	0,0	3	0,4	
Grasmus	21	3,0	1	1,0	22	2,8	
Vuurgoudhaan	3	0,4	0	0,0	3	0,4	
Goudhaan	34	4,9	9	8,6	43	5,4	
Boomklever	48	7,0	4	3,8	52	6,5	
Boomkruiper	100	14,5	26	24,8	126	15,8	
Spreeuw	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Zanglijster	68	9,8	33	31,4	101	12,7	
Grote Lijster	7	1,0	4	3,8	11	1,4	KW
Grauwe Vliegenvanger	30	4,3	8	7,6	38	4,8	GE
Blauwborst	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Nachtegaal	10	1,4	6	5,7	16	2,0	KW
Bonte Vliegenvanger	2	0,3	0	0,0	2	0,3	
Gekraagde Roodstaart	3	0,4	1	1,0	4	0,5	
Roodborsttapuit	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Heggenmus	52	7,5	9	8,6	61	7,7	
Witte Kwikstaart	1	0,1	0	0,0	1	0,1	
Boompieper	8	1,2	0	0,0	8	1,0	
Appelvink	118	17,1	37	35,2	155	19,5	
Goudvink	15	2,2	1	1,0	16	2,0	
Groenling	19	2,8	11	10,5	30	3,8	
Kneu	5	0,7	1	1,0	6	0,8	KW
Putter	31	4,5	5	4,8	36	4,5	
Rietgors	2	0,3	0	0,0	2	0,3	

4.1 SNL-beheertypen

In figuur 4 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven en in tabel 3 staan de beheertypen met de kwalificerende vogelsoorten voor het Reve-Abbert. In totaal acht vogelsoorten zijn doelsoort voor één van de twee binnen het Reve-Abbert toegekende beheertypen.

Tabel 3. In het Reve-Abbert voorkomende beheertypen met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

Beheertype	Opp (ha)	Soort	Aantal
N14.03 Haagbeuken- en essenbos	5,5	Nachtegaal	3
N16.03 Droog bos met productie	681,8	Wespendief	2
		Kleine Bonte Specht	6
		Wielewaal	13
		Raaf	1
		Vuurgoudhaan	3
		Boomklever	48
		Appelvink	118

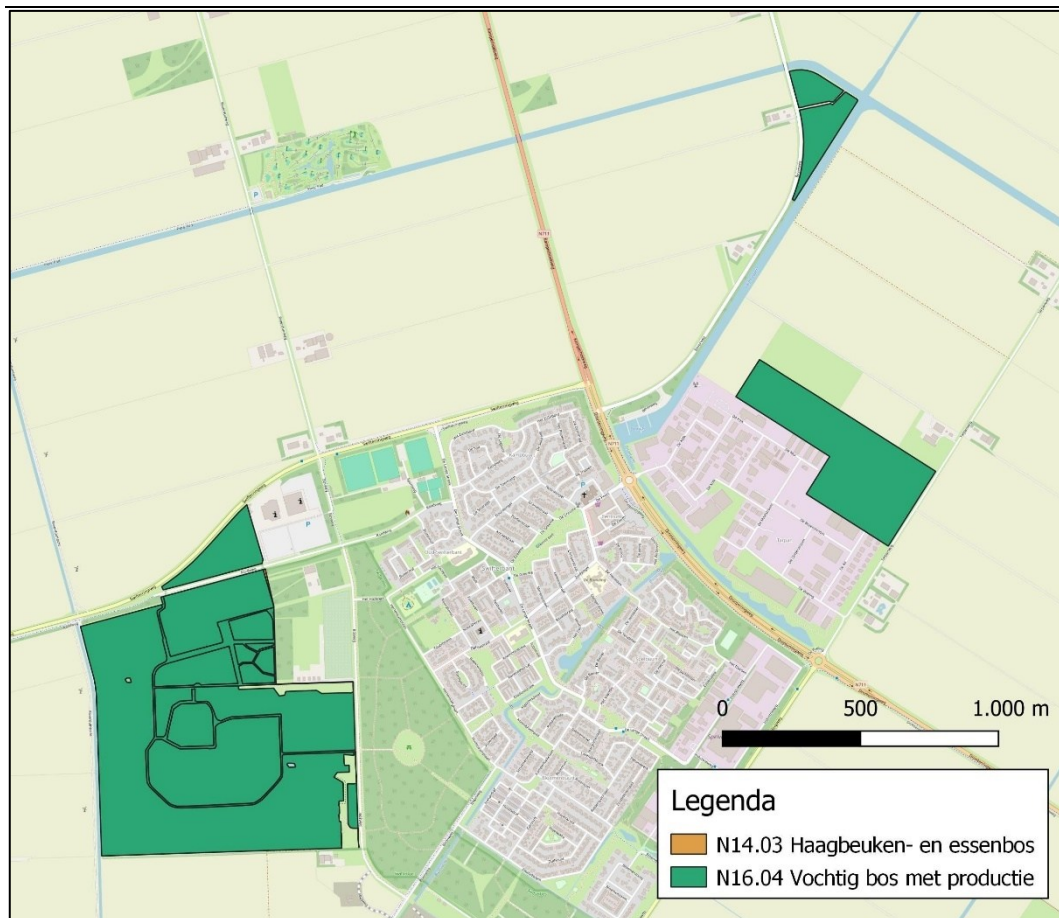

Figuur 4. Ligging van de beheertypen in het Reve-Abbert in 2025.

In figuur 5 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven en in tabel 4 staan de beheertypen met de kwalificerende soorten voor het Swifterbos. In alleen het beheertype Vochtig bos met productie zijn kwalificerende soorten aangetroffen, in totaal zes. Het beheertype Haagbeuken- en essenbos is dermate klein, 5,5 ha, dat geen enkele kwalificerende broedvogelsoorten een territorium bezette binnen deze oppervlakte.

Tabel 4. In het Swifterbos gesitueerde beheertypen met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen, net als vogelsoorten waarvoor geen territoria zijn vastgesteld.

Beheertype	Opp (ha)	Soort	Aantal
N16.04 Vochtig bos met productie	102,3	Grote Bonte Specht	21
		Wielewaal	1
		Boomklever	4
		Boomkruiper	26
		Nachtegaal	6
		Appelvink	37

Figuur 5. Ligging van de beheertypen in het Swifterbos in 2025.

4.2 Vergelijking met eerdere karteringen

Reve-Abbert

Het Reve-Abbert is eerder integraal gekarteerd in 1989, 2003, 2013 en 2019 (Bijlsma 1990, Deuzeman 2003, Deuzeman & van Manen 2013 en Deuzeman & Hullegie 2019) en hierop is de vergelijking gebaseerd (figuur 6, tabel 5). Alleen de strook langs het spoor en de Zwolse tocht is van een te recente datum en niet in alle jaren gekarteerd. De werkwijze was steeds sterk vergelijkbaar en in de meeste jaren is een groot deel van het gebied door dezelfde waarnemer gekarteerd. De aantallen zullen dan ook goed vergelijkbaar zijn en de trends goed te herleiden op de ontwikkelingen in het gebied. In 2013 is speciaal vanuit boomtoppen gekeken naar Wespindieven, in de andere jaren niet.

Tabel 5. Veranderingen van de broedvogelbevolking van het Reve-Abbert in de jaren 1989, 2003, 2013, 2019 en 2025.

+ = Soort wel aanwezig, maar niet geteld, ? = onbekend.

Soort	1989	2003	2013	2019	2025
Grauwe Gans	0	0	5	7	3
Knobbelzwaan	0	0	0	0	1
Nijlgans	0	0	1	0	1
Krakeend	0	0	0	0	1
Wilde Eend	+	3	9	12	6
Wintertaling	1	0	0	0	0
Fazant	11	0	0	1	0
Koekoek	26	11	9	1	1
Holenduif	2	1	3	3	2
Houtduif	+	35	29	37	53
Zomertortel	123	22	6	0	0
Waterral	0	0	1	0	0
Waterhoen	0	0	2	1	0
Meerkoet	+	2	5	5	5
Dodaars	0	0	5	3	4
Houtsnip	54	30	13	0	0
Wespendief	0	0	3	0	2
Sperwer	6	3	4	3	2
Havik	3	5	2	4	2
Buizerd	8	14	16	25	21
Kerkuil	0	1	0	0	0
Ransuil	15	3	1	0	1
Bosuil	0	0	0	0	3
IJsvogel	0	0	0	1	7
Kleine Bonte Specht	1	12	3	9	6
Grote Bonte Specht	48	47	61	73	99
Torenvalk	1	0	0	0	0
Boomvalk	1	0	0	0	0
Wielewaal	31	14	16	6	13
Gaai	45	27	27	29	30
Ekster	3	0	0	0	0
Zwarte Kraai	9	3	3	4	6
Raaf	0	1	1	1	1
Zwarte Mees	19	+	15	2	2
Kuifmees	8	10	0	0	0
Glanskop	7	0	0	0	0
Matkop	71	34	27	27	13
Cetti's Zanger	0	0	0	0	24
Staartmees	27	26	52	31	35
Fluiter	3	3	2	0	0
Kleine Karekiet	12	8	35	9	8
Bosrietzanger	25	11	14	4	22
Spotvogel	11	0	2	2	10
Sprinkhaanzanger	1	2	6	1	2
Zwartkop	279	239	293	235	390

Soort	1989	2003	2013	2019	2025
Tuinfluitier	+	103	118	69	143
Braamsluiper	9	0	0	1	3
Grasmus	27	13	33	11	18
Vuurgoudhaan	8	4	3	3	3
Goudhaan	+	+	43	52	34
Boomklever	0	31	30	71	48
Boomkruiper	52	69	67	93	100
Spreeuw	22	9	5	0	2
Zanglijster	+	+	143	110	66
Grote Lijster	11	13	5	8	7
Grauwe Vliegenvanger	58	18	10	22	30
Blauwborst	0	0	1	0	0
Nachtegaal	26	3	15	4	7
Bonte Vliegenvanger	0	5	3	2	2
Gekraagde Roodstaart	4	1	4	0	3
Roodborsttapuit	0	0	1	2	0
Huismus	ng	ng	ng	2	0
Heggenmus	+	96	53	54	50
Witte Kwikstaart	1	2	1	0	1
Boompieper	30	7	19	6	7
Appelvink	65	73	93	93	118
Goudvink	21	7	17	21	15
Groenling	13	18	19	17	19
Kneu	?	2	13	4	3
Kleine Barmsijs	3	0	0	0	0
Kruisbek	0	6	1	1	0
Putter	0	3	12	29	28
Sijs	2	1	0	3	0
Rietgors	2	1	2	3	0

Figuur 6. Deel van het gekarteerde gebied in Reve-Abbert dat in 1989, 2003, 2013, 2019 en 2025 is onderzocht op broedvogels.

In het Reve-Abbert begint de reeks in 1989, inmiddels 36 jaar geleden (tabel 5). De oudste delen van het bos waren toen nog maar 22 jaar oud, waardoor het er volledig anders moet hebben uitgezien en een geheel andere structuur moet hebben gehad. Struweelsoorten en soorten van jong bos waren destijds een stuk algemener, maar ook rietsoorten waren toen nog talrijker, omdat het bos nog nauwelijks schaduw wierp op slootranden. De afname van deze soorten verliep in het begin snel, later langzamer vanwege de navenant tragere successie in ouder bos en afnemende snelheid in hoogtegroeï. De winterstorm van 2008 vormde een kleine onderbreking in dit proces doordat er openingen in het bos ontstonden, waardoor de meeste soorten van ruigte en struweel een afname laten zien van 1989 naar 2003, dan een duidelijke opleving in 2013, maar een verdere afname in 2019. In de periode 2019-2025 heeft veel omvorming plaatsgevonden van opstanden met populieren en sparren, waardoor er weer openingen in het bos ontstonden en het bos zich spontaan kon ontwikkelen of jong bos is aangeplant. Struweel- en ruigtesoorten hebben hiervan geprofiteerd, wat goed te zien is in de toenames van Zwartkop, Tuinfluiter, Braamsluiper, Grasmus, Bosrietzanger, Spotvogel en Nachtegaal (tabel 5). Opvallend is ook de toename van de Houtduif. In de meeste polderbossen nemen ze juist af, mogelijk door veranderende omstandigheden in het omringende cultuurland, maar waarschijnlijk ook met de veranderende, minder dichte, bosstructuur en de toegenomen predatie van Havik en Boommarter (Deuzeman & van Manen 2023). Wat opviel in het Reve-Abbert, met name in het middendeel, zijn de enorm dichte spontaan opgeslagen jonge bossen, waar nauwelijks doorheen te lopen valt. Het lijkt erop dat dit aantrekkelijk is voor Houtduiven. Wat verder opvalt in de lange reeks is de desastreuze neergang van Zomertortel, Houtsnip en Wielewaal, ooit de karakteristieke soorten van de polderbossen. De reden hiervoor is nooit opgehelderd, maar het kan te maken hebben met afname van voedselaanbod dat wellicht zeer rijk was in de pioniersfase van het bos (Deuzeman *et. al.* 2024). Overigens liet de Wielewaal ten opzichte van 2019 geen verdere afname zien en nam zelfs iets toe in 2025.

De in 2008 en 2009 aangelegde waterpartijen trekken watervogels aan. In 2019 werden de hoogste aantallen eenden en Grauwe Ganzen bereikt. In 2025 zijn deze wel aanwezig, maar duidelijk in aantal afgenomen, mogelijk door het verder dichtgroeien van de waterpartijen. Dodaars en Meerkoet bleven stabiel en Waterhoen werd niet vastgesteld. Krakeend en Kuifeend werd vooral vastgesteld in de watergangen net buiten de grenzen van het gebied. Rietvegetaties, struweel en jong bos rond de waterpartijen trekken veel struweelvogels aan, zoals Nachtegaal, Spotvogel en Cetti's Zangers. De laatste soort is niet geheel onverwacht verschenen als broedvogel en naast rietvegetaties rondom de waterpartijen, zitten ze ook in de jonge bosopstanden, daar waar veel braamstruwelen en (riet-) ruigte aanwezig is, veelal op vochtige plekken. IJsvogels namen fors toe in Reve-Abbert en profiteren van een hele reeks van zachte winters.

Metershoge braamstruwelen rondom de waterpartijen in Reve-Abbert maken de toegankelijkheid tot een enorme uitdaging. Net als in de sparrenvakken en op de dichtgegroeide kapvlaktes met natuurlijke verjonging, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

Van de roofvogels bereikte de Havik een piek rond 2003, nam daarna af, maar beleefde in 2019 weer een opleving, om in 2025 weer af te nemen. In meerdere polderbossen zijn afnames te zien bij Haviken. Dit is waarschijnlijk een voedselkwestie, die samenhangt met de afname van veel soorten binnen het prooienspectrum (van lijsters tot duiven). Wespandief is vermoedelijk gemist in 2019, want in 2025 werden ze wel vastgesteld met onder meer een nestvondst. De Sperwer neemt geleidelijk af, mogelijk door de terreur van de aanwezige Haviken, die in veel polderbossen voor deze afnames zorgt (Deuzeman, Van Manen & Ubels 2024). Dit geldt waarschijnlijk ook voor de Ransuil, die in de beginjaren veel talrijker was. De Buizerd bleef nagenoeg stabiel, waarbij in verreweg de meeste gevallen een bezet nest werd gevonden. In polderbossen in de buurt nemen ze de laatste jaren juist af, zoals in het Harderbos (van 16 territoria in 2018 naar tien in 2024) (Deuzeman, Van Manen & Ubels 2024). Sinds tenminste 2003 is er een paar Raven aanwezig in het Reve-Abbert. In eerste instantie broedend in een populier of sitkaspar, sinds 2022 in een hoogspanningsmast dat door het bos loopt in het zuidelijke deel van de boswachterij.

Soorten van ouder bos laten een geleidelijke stijgende lijn zien als we kijken naar de Grote Bonte Specht, Boomkruiper, Grauwe Vliegenvanger en Appelvink. Het bos wordt ouder, de diversiteit hoger en er is meer staand en liggend dood hout. Opvallend is de afname van de Boomklever. In eerste instantie zou de kap van de populierenopstanden een goede verklaring kunnen zijn, die dient als oud opgaand bos. Maar elders in sommige polderbossen is recentelijk ook sprake van een afname bij Boomklevers, zoals in het Voorsterbos (892 ha), waar in 2016 nog 98 territoria werden vastgesteld en in 2022 67 (Deuzeman & Van Manen 2023) of in het Larserbos (322 ha), 48 in 2017 en 23 in 2023 (Deuzeman *et. al.* 2024). Maar in het Harderbos (646 ha) dan weer niet, daar bleven ze gelijk in de periode 2018-2024. Wat er precies aan de hand is met deze ontwikkeling is niet duidelijk. Minder makkelijk te verklaren aan de hand van successie, maar van toepassing op de meeste polderbossen is de afname van de Kleine Bonte Specht. Mogelijk speelt in het Reve-Abbert de kap van populierenbossen een rol. Ook de afname van de Zanglijster is minder goed te verklaren. Ze zijn bijna gehalveerd, iets wat ook elders in de polderbossen is gebeurd, zoals in het Voorsterbos in 2022 (van 196 in 2016 naar 110 in 2022, Deuzeman & Van Manen 2023). Nieuwkomer is de Bosuil, een soort van oud bos. Een eerdere waarneming werd gedaan op

14 april 2021 toen er een Bosuil op een oud nest van een Buizerd zat in een populier. De Glanskop werd alleen vastgesteld in 1989 als broedvogel. Deze soort, die in het algemeen houdt van ouder bos met een goed ontwikkelde struiklaag, is daarna niet meer aangetroffen en het is niet onmogelijk dat een deel van de waarnemingen in 1989 berust op een foutieve waarneming.

De meeste bosvogels namen toe met het ouder worden van de loofhoutpercelen, zoals deze beuken. Het bos wordt meer divers en het aandeel dood staand hout is toegenomen. Reve-Abbert, 14 oktober 2025.

Naalddhoutsoorten zijn nooit zwaar vertegenwoordigd geweest in de polderbossen. De afnames komen deels overeen met de landelijke afnames, maar zijn waarschijnlijk sterker, omdat met name sparrenpercelen al in begonnen te storten door wind en wortelrot, lang voordat de genadeklap in de droge zomers van 2018 en 2019 kwam. Vakken met sparren zijn voor een deel al gekapt en hier vindt omvorming plaats. Sparren slaan wel overal spontaan op en in sommige gevallen zijn ze ook weer opnieuw aangeplant. Een echte naalddhoutsoort als de Goudhaan nam iets af, de Vuurgoudhaan bleef stabiel en de Zwarte Mees wist zich te handhaven met twee territoria, al waren dat er in 2013 nog vijftien. Kruisbek en Sijs werden niet vastgesteld. Opvallend is de stabiele ontwikkeling van de Goudvink en Groenling, die beide de laatste twaalf jaar in Nederland een jaarlijkse afname van >5% laat zien (Sovon 2025 website). Waar ze eerder veelal in sparrenopstanden zaten, worden ze nu vaak aangetroffen in de jonge dichte opstanden met veel spontane opslag. Putters namen erg snel toe, maar inmiddels is de stand stabiel gebleven.

Swifterbos

Een deel van het Swifterbos is eerder gekarteerd in 2010 door het ecologisch onderzoeks- en adviesbureau van der Goes & Groot en in 2019 door Sovon Vogelonderzoek Nederland (Jager 2020, figuur 7). Hierbij is in grote lijnen steeds dezelfde werkwijze aangehouden. Waarschijnlijk zijn in 2010 enkele soorten niet gekarteerd, maar waren wel aanwezig. Waar dit vermoeden sterk aanwezig is, is een + in tabel 6 ingevoerd.

Figuur 7. Deel van het Swifterbos dat zowel in 2010, 2019 als 2025 is gekarteerd.

In 2025 werden in het Swifterbos 40 broedvogelsoorten aangetroffen. Hiermee is het onderzochte gebied iets soortenrijker geworden ten opzichte van de laatste volledige broedvogelmeting in 2019, toen 30 broedvogelsoorten werden aangetroffen. In de zes jaar dat beide karteringen van elkaar scheiden, hebben tien soorten zich gevestigd of hervestigd: Koekoek, Holenduif, Sperwer, Havik, Boomvalk, Wielewaal, Cetti's Zanger, Grote Lijster, Nachtegaal en Kneu. Alleen de Kleine Karekiet werd niet aangetroffen in 2025.

Roofvogels vestigden zich opnieuw (Sperwer en Havik) of bleven stabiel (Buizerd), waarmee de stand van de roofvogels goed is te noemen voor een dergelijk klein gebied. Er vestigde zich zelfs een Boomvalk in het gebied. Nesten van de Buizerd zaten langs de randen van het gebied, dicht bij potentiële foerageergebieden in agrarisch cultuurland.

Veel vogelsoorten van jonge opstanden, struweel en riet (-ruigten) namen af ten opzichte van 2019 (Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Bosrietzanger) of verdwenen (Kleine Karekiet). Spotvogel en Nachtegaal vormen een uitzondering, want deze namen toe of hervestigde zich en de Cetti's Zanger vestigde zich. Deze soorten zaten in de buitenste bosranden van het gebied. De recente afnames van de struweelsoorten voltrok zich in de bossen en langs slootranden, mogelijk doordat het ouder wordt met tragere successie in ouder bos en afnemende snelheid in hoogtegroei.

Bosvogels laten wisselende trends zien. De Grote Bonte Specht nam verder toe, een teken dat het bos ouder wordt met meer dood staand hout. Boomkruiper, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en Appelvink namen toe. Opvallend is de afname van de Boomklever, die het gebied in 2019 gekoloniseerd had met een toename van één in 2010 naar 14 negen jaar later. Hetzelfde beeld zien we in het Reve-Abbert, maar ook elders in bossen in Flevoland. Opvallend is de achteruitgang van de Zanglijster in het Swifterbos. Ook deze afname is conform de trend elders in Flevoland, zoals in het Reve-Abbert, Harderbos en het Voorsterbos. Verheugend is de komst van de Wielewaal, maar ook die van de Koekoek, tegenwoordig een behoorlijke schaarse soort in de bossen van Flevoland.

Tabel 6. Veranderingen in een deel van het Swifterbos in de jaren 2010, 2019 en 2025. + = wel aanwezig, maar niet geteld.

Soort	2010	2019	2025	Soort	2010	2019	2025
Wilde Eend	+	4	3	Spotvogel	0	1	4
Koekoek	1	0	1	Zwartkop	46	90	61
Holenduif	1	0	2	Tuinfluit	7	32	15
Zomertortel	1	0	0	Grasmus	1	6	1
Sperwer	0	0	1	Goudhaan	+	14	9
Havik	1	0	1	Boomklever	1	11	4
Buizerd	3	4	3	Boomkruiper	14	21	25
Ransuil	1	0	0	Zanglijster	72	56	28
Grote Bonte Specht	6	15	19	Grote Lijster	1	0	4
Boomvalk	0	0	1	Grauwe Vliegenvanger	0	6	8
Wielewaal	0	0	1	Nachtegaal	2	0	2
Gaai	9	12	8	Gekraagde Roodstaart	1	0	1
Zwarte Kraai	+	2	1	Heggenmus	+	9	9
Matkop	1	0	0	Appelvink	15	22	33
Cetti's Zanger	0	0	1	Goudvink	0	2	1
Staartmees	3	2	3	Groenling	5	16	11
Kleine Karekiet	1	3	0	Kneu	0	0	1
Bosrietzanger	1	8	4	Putter	0	4	3

4.3 Soortbesprekingen

Knobbelzwaan, n=1

Een paar Knobbelzwanen bouwde een nest op de oever van de Stobbentocht en was hier aanwezig op 17 maart en 12 april. Dit nest mislukte en er kwamen geen jongen groot. Het paar was wel gedurende de rest van het broedseizoen aanwezig in de Stobbentocht, maar ging niet voor een tweede keer over tot nestbouw.

Zomertortel, n=0

De in de beginjaren zeer talrijke Zomertortel (123 territoria in 1989!) nam in een zeer rap tempo af in het Reve-Abbert, met nog 22 territoria in 2003 en zes territoria in 2013, om vervolgens te verdwijnen. Deze ontwikkeling komt geheel overeen met de landelijke trend, waar de Zomertortel vrijwel geheel is weggevaagd uit grote delen van Nederland: ten opzichte van 1990 bedraagt de afname 96% en ook alle langjarige provinciale trends tonen een sterke afname. De Zomertortel is zo een zeldzame broedvogel geworden met in 2024 nog slechts 368 getelde territoria in heel Nederland (meeste nog in Zeeland, Noord-Brabant en Drenthe, Boele *et. al.* 2024). In de voormalige bolwerkjes in Flevoland wordt het steeds lastiger om nog een Zomertortel aan te treffen. Erg leuk was de koerende vogel op 1 mei in opgaand jon bos met struweel langs het Overijsselsepad, net ten westen van de Oudebosweg en net buiten de grens van het gebied.

Dodaars, n=3

Tijdens het bezoek van 14 april werden drie verschillende baltsende paren van Dodaars genoteerd in twee waterpartijen tussen camping 'De Abbert' en de Stobbenweg en op 4 mei ging het om vier paren. Ook later in het voorjaar op 5 juni werd de soort, ondanks de droogte, nog steeds waargenomen bij deze watertjes. Er waren tenminste twee donsjongen aanwezig op de kleine bosplas ten noorden van kampeerterrein 'De Abbert'.

Wespendief, n=2

In de reeks van karteringen werden voor het eerst broedende Wespendieven aangetroffen in 2013 in het Reve-Abbert. Maar ze zullen er voor die tijd zeker ook al hebben gezeten, zie bijvoorbeeld de vondst van een oud nest in een beuk in 2013 van het jaar ervoor. In 2013 is intensief vanuit boomtoppen gekeken naar Wespendieven, wat drie paren opleverde waarvan één paar overging tot broeden en twee jongen grootbracht (Deuzeman & van Manen 2013).

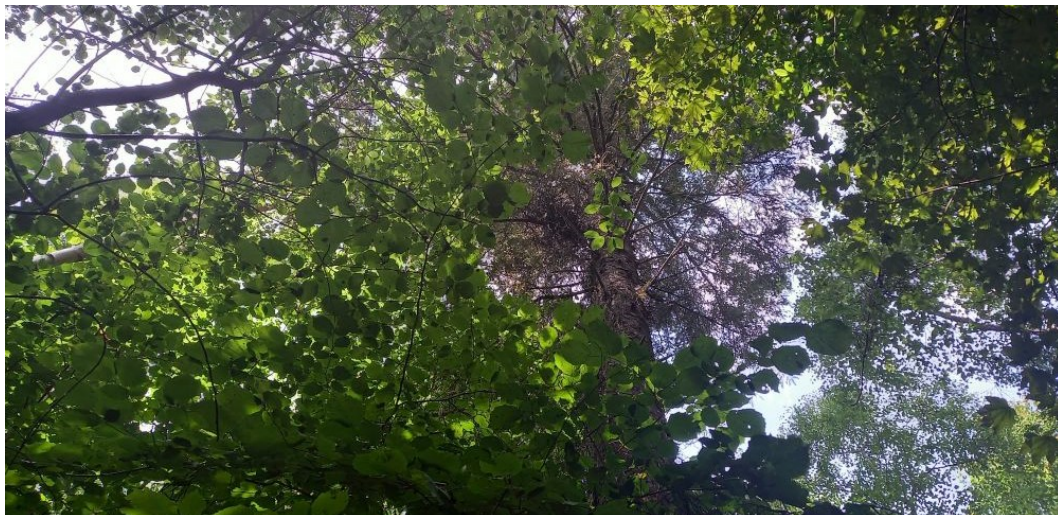
In 2025 werd de eerste waarneming in het Reve-Abbert gedaan op 5 juni bij camping 'De Abbert'. Langs de verharde toegangsweg richting de camping was net een nest met jongen van een Buizerd gecontroleerd, waarbij de oudervogel fel alarmeerde. Dit alarmeren ging feilloos over in het roepen of alarmeren van een paar Wespendieven een stukje verderop langs het pad nabij de camping. Het paar hing in de lucht en was opgewonden vanwege een havikman die daar ook rondhing en achtervolgt werd door één van de Wespendieven. Op dat moment werd wel gezocht naar een nest, maar werd niets gevonden. Op 4 juli werd wel een nest aangetroffen, dicht in de buurt van de waarneming begin juni. Het zat in het 'voormalige ravenvak' in een sitkaspar, direct ten zuiden van de camping. Er waren geen oudervogels aanwezig bij het nest en het leek niet bebroed te worden. Het nest is in de dagen en weken erna verschillende keren bekeken, zo ook op 22 juli, maar met zekerheid zijn er geen jongen grootgekomen. Het vermoeden bestaat dat het hier gaat om een zomernest. Zomernesten, ook wel 'speelnesten' genoemd, zijn bouwsels waarin geen eileg plaatsvindt in het jaar van de nestbouw. Het tweede territorium is vastgesteld op basis van een waarneming van een vlinderend paar op 17 juni en een individuele vogel op 22 juli, iets ten noorden van de Stobbenweg. Of er daadwerkelijk is gebroed, kon niet worden vastgesteld en hier is ook geen nest gevonden. Het kan goed zijn dat het hier gaat om een niet-broedend paar, wat niet zo verwonderlijk is, omdat in de meeste gebieden in Nederland ongeveer de helft van de paren niet tot eileg overgaat.

Zomernest van Wespindief in sitkaspar in het Reve-Abbert, 22 juli 2025 (Symen Deuzeman).

Sperwer, n=3

Territoria van de soort in het Reve-Abbert werden vastgesteld aan de hand van verschillende waarnemingen. In een vak met oude sitkasparren direct ten zuidwesten van camping 'De Ruimte' alarmeerde kort een vrouwtje. Op 2 mei werd dit vak uitgekamd en werden pluk- en poepsporen aangetroffen, maar nog steeds geen nest. Het nest bleek dan ook niet in een jonge spar te zitten, maar juist in een oude en dikke sitkaspar. Het werd gevonden op 7 juli aan de hand van de poepspetters op de grond en was lastig zichtbaar, zodat het juiste aantal jongen niet vast te stellen was. Het andere territorium in het noordelijke deel van het gebied werd vastgesteld op basis van alarmerende vogels op 1 mei en waarnemingen van losse vogels gedurende het seizoen. Deze werden waargenomen in een dichtgegroeid jong vak met beuken en zomereiken. Ook in het Swifterbos werd een territorium vastgesteld, ditmaal in een vak met sparren. Tijdens elk bezoek in het afgelopen voorjaar werd daar een paar of een individu waargenomen. Op 24 april waren de vogels baltsend en roepend te horen, later in het voorjaar, op 16 mei, werden alarmerende vogels genoteerd.

Nest van Sperwer in hoge sitkaspar in het zuidelijke deel van het Reve-Abbert, 7 juli 2025 (Symen Deuzeman).

Havik, n=3

In 2025 werden in totaal drie bezette nesten van de Havik aangetroffen: waarvan twee in het Reve-Abbert en één in het Swifterbos. Twee nesten bevonden zich in een beuk en één in een populier. Tijdens het bezoek van 17 juni werden alleen op het meest noordelijke nest van het Reve Abbert twee nestjongen waargenomen. Het tweede nest bevond zich in het beukenvak ten noorden van de Abbertweg en ten westen van de Stobbenweg. In dit vak zit al vanaf tenminste 2003 een paar Haviken dat jaarlijks tot broeden komt. Aanvankelijk leek een groot nest in een beuk te zijn bezet in 2025. Op 17 maart was een kekkerende man aanwezig en op 2 mei vloog een man door het vak heen. Echter, op 12 april leek het nest al te zijn mislukt, wat in de rondes erna duidelijk werd vanwege het ontbreken van poepspetters van de jongen. De aangrenzende vakken zijn een paar keer volledig uitgekamd, maar hier was geen enkel spoor van een eventueel ander nest aanwezig. Waarschijnlijk is het nest in een vroeg (ei-) stadium al mislukt door predatie (boommarter?) of spelen andere processen een rol (oude vrouw met onbevuchte eieren?).

Van het nest in het Swifterbos is niet bekend hoeveel jongen zijn uitgevlogen, want er werd geen nacontrole laat in het seizoen gedaan. Wel alarmeerde een vogel op 17 juni in de buurt van het nest.

Bezet Haviksnest in een populier van het Reve Abbert, 17 mei 2025 (Sjoerd Bresser).

Buizerd, n=24

De dichtheid van de soort, voor zowel het Reve-Abbert als het Swifterbos, kwam in 2025 uit op drie territoria per 100 hectare. In totaal werden gedurende het broedseizoen 23 bezette nesten gevonden, waarvan het merendeel in populieren (11) was gebouwd. Daarnaast werden ook bewoonde horsten aangetroffen in beuken (acht), grove dennen (twee), een esdoorn (één) en een els (één). Begin juni bleken in twaalf van de nesten jongen aanwezig te zijn. Omdat er geen nacontroles zijn uitgevoerd, is echter niet bekend hoeveel jongen er uiteindelijk zijn uitgevlogen. De meeste nesten van de Buizerd zaten langs de randen van het gebied, dicht bij potentiële foerageergebieden in agrarisch cultuurland.

Nestjongen van Buizerd in een populier van het Reve-Abbert, 17 juni 2025 (Sjoerd Bresser).

Ransuil, n=1

Tijdens het avondbezoek op 5 februari door Frank Haven werd aan de noordzijde van het Reve-Abbert een baltsend paar Ransuilen waargenomen. De vogels riepen vanuit een vak met populieren, waar ook een oud horst (mogelijk Zwarte Kraai) aanwezig was. Tijdens controles in latere bezoeken vanaf 13 maart bleef dit oude kraaiennest ogenschijnlijk onbezet. In het Swifterbos vonden geen avond- of nachtbezoeken plaats, waardoor kennis over het voorkomen van de soort hier ontbreekt.

Bosuil, n=3

In het Reve-Abbert werden in 2025 drie territoria van de Bosuil vastgesteld. Niet met zekerheid kan worden gezegd dat de soort ontbreekt in het Swifterbos, omdat daar dit voorjaar geen nachtbezoeken zijn uitgevoerd. De twee territoria in het noordelijke deel van het Reve-Abbert werden vastgesteld tijdens het nachtbezoek op 28 april door Frank Haven. Daarbij werd een roepend vrouwtje met drie jongen gehoord en op 300-400 meter afstand een ander los roepend vrouwtje. Het derde territorium bevond zich in het zuidelijke deel van het gebied en werd vastgesteld tijdens het nachtbezoek van 5 februari, toen nabij het kampeerterrein 'Het Abbertbos' een roepend paar werd waargenomen. Ondanks meerdere inspanningen konden bij geen van de territoria exacte nestlocaties worden gevonden. Enkele speciaal voor de soort opgehangen nestkasten bleven onbezet.

Een eerdere melding van de Bosuil in het Reve-Abbert werd gedaan op 14 april 2021. Tijdens een tocht door het bos met Kees Boxhoorn om de nestjongen van de Raaf te ringen, werd eerst een nest van een Buizerd in een populier bekeken op bezetting. Dit was iets ten noorden van de Abbertweg, in een vak direct langs de Drontermeerdijk. Op dit nest zat een Bosuil in broedhouding, overigens behoorlijk in het zicht. Niet veel later bleek dit waarschijnlijke broedgeval mislukt, want het nest bleek gekraakt door een paartje Nijlganzen.

IJsvogel, n=7

De aantallen van IJsvogel in het Reve-Abbert zijn de afgelopen jaren toegenomen. De soort heeft vermoedelijk geprofiteerd van de zachte winters van afgelopen jaren. Waar in 2019 slechts één territorium werd genoteerd, waren dat er in 2025 al zeven, waarvan vier op basis van bewoonde nesten. In alle vier de gevallen bevond het nest zich in een kluit van een omgevallen boom (5-15 meter het bos in), maar wel steeds grenzend aan een bospad met een vrije aanvliegroute naar de nestingang. Bij het meest noordelijke nest werd begin april een cameraval geplaatst. Uit de verzamelde beelden viel te concluderen dat er bij dit nest geen jongen succesvol zijn uitgevlogen. Van de overige nesten is het broedsucces onbekend gebleven.

Bezette IJsvogelwand waar begin april een camera bij is geplaatst, 17 mei 2025 (Sjoerd Bresser).

Kleine Bonte Specht, n=6

De zes territoria van de soort werden allen vastgesteld op basis van roepende vogels tussen half maart en half april. Alle waarnemingen werden gedaan in de oudere bosvakken met populieren en voldoende dood hout in het Reve-Abbert.

Boomvalk, n=1

Tijdens het bezoek van 15 mei werd langs een boomrand met populieren aan de zuidzijde van het Swifterbos een baltsend paar Boomvalk meerdere keren gehoord en gezien. Op 16 juni werd vanaf een overzichtelijke veldweg gepost in de buurt van de locatie van de eerdere waarneming. Vanaf een afstand kon worden gezien dat het paar meerdere keren verdween in hetzelfde populierenbosje, dat door de dichte braam- en berenklaumbegroeiing niet

toegankelijk was voor controle. Tijdens het posten werd gelet op eventuele prooiaanvoer, maar dit kon niet worden waargenomen. Broedzekerheid werd daardoor niet vastgesteld.

Wielewaal, n=14

Na een aanvankelijk zeer sterke afname van de Wielewaal in de periode 1989-2019 (van 31 territoria naar zes) is het aantal territoria sindsdien weer toegenomen in het Reve-Abbert (13 territoria). De vogels werden uitsluitend waargenomen in de oudere populierenpercelen of bosvakken waar oude populieren aanwezig waren. In het Swifterbos was de soort sinds 2010 afwezig, maar ook hier heeft de soort zich opnieuw gevestigd. Vanuit een groep oude hoge populieren zong op 16 mei en 17 juni een Wielewaal.

Raaf, n=1

Raven zijn al ruim 20 jaar bekend als broedvogel in het Reve-Abbert (Deuzeman 2003). In eerste instantie werden nesten gevonden in fijnspar, sitkaspar en Corsicaanse den in de vakken direct ten noorden van camping 'De Ruimte' en rond 2010 ook in een populier in het uiterste zuiden tegen het Greppelveld aan. In 2013 bevond het nest zich weer rond camping 'De Ruimte' in een populier (drie jongen geringd). In de jaren erna verhuisde het paar richting camping 'De Abbert', waar het jarenlang in een vak met sitkasparren heeft gebroed. Jaarlijks werden hier de jongen geringd met een VT-ring en een oranje gecodeerde ring. Meestal vlogen er jongen uit, in sommige jaren (zoals 2020) werden de jongen gepredeerd door in dat geval een boommarter. In 2021 werden de jongen (liefst zes!) voor het laatst geringd in het bewuste vak. Daarna verkaste het paar en sinds 2022 zitten ze in een hoogspanningsmast in het zuidelijke deel van het Reve-Abbert. In 2025 zaten ze ook in een mast, ten zuiden van de Abbertweg en ten westen van de Stobbenweg. De mast staat nog net binnen de grenzen van de boswachterij. Op 17 maart werd het nest bebroed, op 12 april zijn er al grote jong (-en) op basis van de hoeveelheid poep bij het nest, maar niet zichtbaar en op 2 mei is één grote takkeling zichtbaar op het nest. Op 4 juni blijkt dat het jong het niet heeft gered en bungelt onder het nest. Kennelijk heeft het ergens vast gezeten en kon het niet uitvliegen.

Nest van Raaf in hoogspanningsmast in zuidelijk deel van het Reve-Abbert. Het nest bevatte één jong dat het niet overleefde en met de poot vast zat in het nest. Op 4 juni bungelde het onder het nest en hing er in oktober nog steeds zo bij, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

Zwarte Mees, n=2

Zwarte Mezen werden begin april en begin mei op twee locaties zingend waargenomen in de fijnspar- en sitkapercelen van het Reve Abbert. Na eerdere afnames bleven ze stabiel, maar het zijn er nog maar heel weinig.

Matkop, n=13

Waar de soort tijdens eerdere karteringen van het Reve-Abbert nog relatief stabiel leek te blijven (2003: 34, 2013: 27, 2019: 27), lijkt de Matkop nu ook hier in aantal af te nemen. Met 13 territoria is dat een halvering ten op zichten van 2019. Opvallend is dat de soort in het noordelijke deel van het gebied vrijwel verdwenen lijkt, terwijl juist in het aller uiterste noorden, rondom enkele bosvakken met zacht hout van berk en els, nog een relatief hoge concentratie van vier territoria binnen 100 meter van elkaar aanwezig is. In het zuidelijke deel van het gebied is de verspreiding van de territoria daarentegen wat gelijkmatiger. In het Swifterbos is de soort afwezig. Het laatste territorium van Matkop werd daar vastgesteld tijdens een kartering in 2010.

Cetti's Zanger, n=27

Een indrukwekkende vestiging laat de Cetti's Zanger zien. In 2019 werden geen territoria vastgesteld tijdens de kartering. In 2025 werden daarentegen in totaal 27 territoria genoteerd. Hiervan bevond het overgrote deel zich in het Reve-Abbert (24). De overige territoria waren te vinden ten oosten van de Beverweg (twee) en in het Swifterbos (één). Opvallend was de waarneming van een zingende vogel in naalddhout op 30 april in het Reve-Abbert. De vogel werd gehoord ten oosten van de volkstuintjes 'Roggebot'. Hij zong vanuit de ondergroei in het vak met naalddhout dat grenst aan het braamstruweel langs de volkstuintjes. Ook op 17 mei werd de vogel opnieuw gehoord vanuit deze ondergroei in het stukje naaldbos.

De Cetti's Zanger wordt een steeds algemenere verschijning in vochtige gebieden van Nederland. Nadat de soort vanaf 2006 een stevige opmars inzette, namen aantallen aanvankelijk jaarlijks met tientallen procenten toe. In moerasgebieden in de kerngebieden in het zuidwesten van het land, vanwaar de kolonisatie begon, is de jaarlijkse groei er een beetje uit, maar in de overige delen van 'nat' Nederland groeide de populatie van 2022 op 2023 met 31%. Op de zandgronden en in uitgestrekt agrarisch gebied in Oost-Nederland is de soort nog steeds een zeldzaamheid (Boele *et. al.* 2024).

Spotvogel, n=16

Spotvogels namen behoorlijk toe in het Reve-Abbert. Ze werden vastgesteld op dichtgroeïende kapvlaktes waar voorheen sparrenopstanden stonden. Deze kapvlaktes doen het nu heel goed voor struweelvogels, zoals ook Tuinfluiters, Grasmus, Braamsluiper, Bosrietzangers en Nachtegalen. Er slaat jong bos op met dicht struweel van bramen en riet- en brandnetelvegetaties. Hiervan weten deze soorten te profiteren en namen toe. Hetzelfde geldt voor vochtig bosopslag langs de gegraven waterpartijen, die ook in trek waren bij Spotvogels en andere struweelsoorten.

Zwartkop, n=463

Een soort die een enorme toename laat zien in het Reve-Abbert is de Zwartkop. Waar in eerdere teljaren het aantal territoria varieerde tussen de 235 en 293, zijn er dit jaar maar liefst 391 territoria vastgesteld. Dat komt neer op een dichtheid van 56,9 territoria per 100 hectare

in 2025. In het Swifterbos laat de soort juist een tegenovergesteld beeld zien. Hier neemt het aantal territoria af ten opzichte van 2019. Waar toen nog 90 territoria werden vastgesteld, zijn dat er nu nog 61. De dichtheid ligt met 66,7 territoria per 100 hectare echter nog steeds hoger dan in het Reve-Abbert.

Appelvink, n=155

In het Reve-Abbert is de soort de laatste jaren toegenomen. Waar in 2019 nog 93 territoria werden genoteerd, zijn er dit jaar 118 territoria vastgesteld. In 2025 kwam de dichtheid van de soort uit op 17,1 territoria per 100 hectare. In het Swifterbos ligt de dichtheid echter nog hoger, met 35,2 territoria per 100 hectare. Ook hier is de Appelvink de afgelopen jaren toegenomen en werden 31 territoria vastgesteld. Daarbuiten werden in de omliggende kleine bosvakken langs de Beverweg en Tarpanweg nog zes overige territoria genoteerd.

4.4 Niet-broedvogels

Van niet-broedvogels werden een aantal interessante waarnemingen verricht. Ze zijn vaak niet meer dan van anekdotische betekenis. Sommige zouden betrekking kunnen hebben op broedvogels, dan wel potentiële broedvogels, maar konden niet als zodanig worden geregistreerd.

Grote Zilverreiger

21 maart: 1 ex. foeragerend bij waterpartij direct ten noorden van camping 'De Abbert'.

Rode Wouw

11 april: 1 ex. overvliegend noordwestkant van Reve-Abbert.

Sijs

30 april: 1 ex. in noordpunt van Reve-Abbert, maar geen vervolgwaarnemingen.

Waterhoen

11 april: 1 ex. in de Zwolsetocht. Te vroeg voor een territorium.

Wintertaling

21 maart: paartje in de waterpartij direct ten zuiden van de Stobbenweg, geen vervolgwaarnemingen.

Witgat

21 maart: 1 ex. in de waterpartij direct ten noorden van camping 'De Abbert'.

Casarca

4 juni: 4 exx. overvliegend richting noordwest zuidpunt Reve-Abbert.

Veel bosranden zijn dermate vrijgezet dat er braamstruwelen aanwezig zijn, die weer benut worden door struweelvogels zoals de Zwartkop, Tuinfluiter en tegenwoordig ook de Cetti's Zanger, Reve-Abbert, 14 oktober 2025 (Symen Deuzeman).

5 Evaluatie

Het Reve-Abbert is gelegen tussen de moeraszone van het randmeer en het uitgestrekte agrarische landschap, waarmee het veel toevoegt aan de broedvogelpallet in dit deel van Oostelijk Flevoland. Hetzelfde geldt voor het Swifterbos wat een waardevolle aanvulling is voor broedvogels op de dorpse bebouwing en het omliggende agrarische landschap. Beide gebieden zijn zeer vogelrijk en er komen hoge dichtheden voor van onder meer diverse struweelvogels en bosvogels zoals de Grote Bonte Specht, Boomkruiper en Appelvink. In totaal werden 68 verschillende broedvogelsoorten vastgesteld, waaronder twaalf soorten van de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten.

Ten opzichte van de laatste broedvogelkartering in 2019 zien we in het Reve-Abbert een opleving van struweelvogels, zoals de Zwartkop en Tuinfluiter, maar ook die van de Nachtegaal en Spotvogel. Een eerdere opleving was te zien na de voorjaarsstorm in januari 2008, toen grote gaten werden geslagen in met name de naalddhoutpercelen, die vanwege wortelrot en letterzetter massaal waren omgewaaid. Nu zien we weer een opleving in een deel van het gebied, waar door omvorming kapvlaktes zijn ontstaan, die momenteel weer dichtgroeien met jong bos, struweel met bramen en riet- en brandnetelvegetaties. Het is te verwachten dat na verloop van een aantal jaren, bij het ouder worden van het jonge bos, de struweelsoorten weer zullen afnemen. De invloed van zo'n grote verandering als in 2008 bleek van korte duur, want elf jaar later in 2019 waren de meeste struweelsoorten weer op het niveau van voor de storm en hadden slechts tijdelijk geprofiteerd.

Vogelsoorten van ouder bos laten een geleidelijke toename zien met toenemende leeftijd van de loofbossen en populierenopstanden, waardoor deze steeds ouder en structuurrijker worden met meer dood staand hout. Naar verwachting profiteerde de Grote Bonte Specht, Grauwe Vliegenvanger, Boomkruiper en Appelvink hiervan en de Bosuil is verschenen, zoals in 2019 al voorspelt. Maar bij de Boomklever en de Kleine Bonte Specht zijn afnames te zien. In eerste instantie is het makkelijk deze toe te wijzen aan het grootschalig omvormen van de populierenopstanden, dat al geruime tijd als oud bos dient in Reve-Abbert. Maar elders in de polderbossen zijn juist bij deze twee soorten recentelijk ook afnames vastgesteld. Wat er precies aan de hand is met deze twee soorten, is niet duidelijk.

Voor de afname/verdwijnen van Zomertortel, Koekoek en Spreeuw is niet steeds duidelijk waar de oorzaak ligt, maar het vermoeden bestaat dat ook het veranderde cultuurland in de omgeving een rol speelt. Voor de Wielewaal gelden waarschijnlijk dezelfde oorzaken, maar na eerdere forse afnames, namen ze ten opzichte van 2019 iets toe en verscheen in het Swifterbos. Roofvogels bleven stabiel of namen iets af (Havik en Sperwer).

Een interessant idee om meer variatie in het bos aan te brengen, zonder steeds in te grijpen in de successie, is mogelijk het aanbrengen van een gradiënt in de grondwaterstand. Op dit moment wordt de kwel onder de dijk afgevangen door een diepe sloot. Wanneer water zou worden vastgehouden in de zone achter de dijk, zou dit kunnen leiden tot een grotere diversiteit in het bos.

6 Literatuur

Boele A., Vergeer J.W., Van Bruggen J., Goffin B., Koffijberg K., Van Oostveen C., Schoppers J. & Jansen D. 2024. Broedvogels van Nederland in 2023. Sovon-rapport 2024/40. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlsma R.G. 1990. Broedvogels van Roggebotzand, Reve-Abbert, Spijk-Bremerberg en Harderbos (Oostelijk Flevoland) in 1989. SOVON-rapport 90/05. Beek-Ubbergen.

Deuzeman S.B. 2003. Broedvogels van het Roggebotzand en Reve-Abbert in 2003. SOVON-inventarisatierapport 2003/36. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Deuzeman S. & Van Manen W. 2013. Broedvogels in enkele terreinen van het Flevo-landschap in 2013. Sovon-rapport 2013/68. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Deuzeman S. & Hulleger R. 2019. Broedvogels van het Reve-Abbert in 2019. Sovon-rapport 2019/41. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Deuzeman S. & Van Manen W. 2023. Broedvogels van het Voorsterbos in 2022. Sovon-rapport 2023/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Deuzeman S., Van Manen W. & Ubels B. 2024. Broedvogels van Harderhoek in 2024. Sovon-rapport 2024/99. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Jager K. 2019. Broedvogels in Swifterbos en Rivierduin in 2019. Sovon-rapport 2019/43. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Manen W. 2024. Handreiking gebiedskarteringen broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1 Verspreidingskaarten 2025

Volgende pagina's

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl).

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.